

Spiritual revival of the Ukrainian nation began with the proclamation of Ukraine's independence, and was characterized by the increase of religious communities and the legalization of the Greek Catholic Church. There is the necessity to repair complex Ecumenical situation in Ukraine with the help of charity, toleration and fair treatment of Catholics and Orthodox.

The focus is on charitable activities of religious organizations, which are constantly implementing large-scale projects of spiritual and material care and assistance to the needy in nursing homes, orphans, opened soup kitchens, conduct recreational activities for children from low-income families, refugees from the ATO zone.

It is stressed the importance of improving legislation that regulates the relations of religious organizations with the state and the need to support Ecumenical initiatives at home.

Key words: *religious situation, spiritual revival, religious community, religious freedom, multid denominational situation, Ecumenical situation, chaplaincy.*

Стаття надійшла 24 березня 2015 р.

УДК 34(094):340.13

В. М. Пастернак

ХРИСТІЯНСЬКІ ЗАСАДИ СУДОЧИНСТВА ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ В ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ГАЛУЗЯХ ПРАВА

Розглянуто теоретико-правове обґрунтування ціннісної природи принципів християнських засад судочинства. Аргументовано твердження, що християнська парадигма є не тільки основою створення норм позитивного права, а й підставою їх застосування. Наведено класифікацію християнських засад, що закріплені у процесуальних кодексах України. Визначено, що християнські засади позитивного права становлять систему, яка містить такі універсальні засади: справедливість; верховенство права; рівність; законність; свобода; правосуддя; визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності найвищою соціальною цінністю; непорушність прав і свобод людини; презумпція невинуватості; непорушність права власності тощо.

Ключові слова: *християнство, судочинство, процесуальна галузь права, принципи права.*

Постановка проблеми. Чільне місце в ієрархії джерел релігійно-правових систем належить положенням, які викладені у священних книгах релігії, на доктринах якої ґрунтується ця система. Не виняток і християнство. Особливе значення для кожного християнського

релігійного об'єднання мають приписи священної книги цієї світової релігії – Біблії, яка є збірником багатьох творів, написаних різними авторами в різні епохи. Релігієзнавці зазначають, що Біблія, окрім релігійно-філософських та етичних принципів, історичних хронік, містить також конкретні юридичні норми. І це зрозуміло, адже в давнину правові, моральні і релігійні норми взаємодіяли набагато тісніше, ніж сьогодні, а інколи навіть і збігалися.

Стан дослідження. Теоретико-правовим аспектам взаємодії права та релігії в суспільних відносинах присвячені роботи А. Баумейстера, В. Васильчука, Г. Вдовиної, Д. Вовка, О. Данильяна, Р. Дворкіна, Т. Занфірової, Є. Євграфової, А. Козловського, В. Кузнецова, Л. Корчєвої, О. Костенка, С. Легуши, М. Лечук-Хмари, С. Максимова, С. Рабіновича, Є. Романюка, С. Сливки, М. Тур, В. Шафірова, Х. Харта, Х. Хвойницької, Л. Фуллера.

Мета статті – комплексно дослідити загальнотеоретичні та методологічні аспекти християнських засад судочинства.

Виклад основних положень. У сучасному релігієзнавстві християнські засади розглядають у контексті християнських цінностей. Г. Пирог зауважує на тому, що в християнській аксіології не існує однозначного підходу до визначення структури цінностей. Однозначним є лише визнання пріоритету релігійних, власне християнських, цінностей над іншими.

За наявності в християнській теології поділу цінностей на власне релігійні або духовні, що належать до трансцендентного світу, і «людські», що необхідні лише в земному житті, паралельно проводиться лінія щодо визнання цінними всіх виявів буття, зокрема й матеріальних, як результатів Творіння Божого.

На основі аналізу християнських етичних концепцій виокремлено дві групи специфічних релігійних цінностей. Перша група – це християнські «цінності-цілі» – те, до чого прагне віруюча людина. До них належать «Царство небесне», безсмертя душі тощо. Друга група з класу релігійних цінностей – це «цінності-засоби», за допомогою яких християнин прагне досягти мети. До цього класу належать релігійна віра, церковні обряди й ритуали, нав'язані церквою чесноти тощо [1, с. 9].

Аксіологія християнства, як зазначає Ю. Гаранов, може бути досліджена в різних напрямках, що пов'язано з тими або іншими групами цінностей, які містить ця релігія. Дослідник пропонує таку класифікацію цінностей християнства:

1) релігійно-онтологічні цінності (Бог, буття, природа як утворення Бога) – субстанції, наділені вищою або особливою

духовною значущістю щодо виникнення світу, буття в його різних формах;

2) релігійно-антропологічні цінності (людина, душа, свобода волі, віра, надія, любов, благодать, порятунок тощо) – це субстанції, якості й орієнтири внутрішнього буття особистості, що пов'язують її з Богом, порятунком, удосконаленням;

3) релігійно-етичні цінності (благо, любов до ближнього та свого ворога, непотівлення злу, прощення, страждання, мучеництво, святість, чеснота) – сукупність релігійних чеснот, етичних норм і моральних принципів, необхідних для духовного розвитку особистості вірянина;

4) релігійно-естетичні цінності (краса як вираження Бога у світі, прекрасне як форма добра) – наділені сакральним, містичним змістом вищі якості чуттєво-образного ставлення людини до світу;

5) релігійно-когнітивні цінності (Священне писання, молитовні практики) – джерела одержання містичного знання й досвіду, що сприяють знаходженню Порятунку;

6) релігійно-символічні цінності (ікона, богослужіння, молитва, обряди й ритуали) – матеріальні й візуальні об'єкти, що сприяють встановленню зв'язку людини з божественним, вищим світом;

7) релігійно-соціальні цінності (церква, християнська громада, соборність, держава, людство) – форми соціальної спільності, принципи об'єднання людей, за допомогою яких люди долучаються до Бога, засвоюють моральні закони, усвідомлюють духовний зв'язок з іншими людьми [2, с. 50–51].

У праві існує класифікація принципів, розроблена в теорії держави й права.

Дотримуємося найпоширенішої та правильної, на наш погляд, класифікації християнських засад позитивного права, згідно з якою диференціація здійснюється за сферою їх дії на такі види:

1) загальні християнські засади позитивного права, що поширюються на всю систему права та визначають його характер і зміст (справедливості, верховенства права, рівності, законності, свободи, правосуддя);

2) міжгалузеві християнські засади позитивного права, що охоплюють дві або більше галузі права (рівності перед законом та судом, досудового вирішення спорів, мирової угоди);

3) галузеві християнські засади позитивного права, що мають значення лише для конкретної галузі права (забезпечення раціонального використання й охорони земель; забезпечення прав та інтересів спадкоємців; побудова сім'ї на взаємній любові, повазі,

дружбі, взаємодопомозі в регулюванні сімейних відносин за домовленістю (договором));

4) інституціональні християнські засади, що поширюють свою дію на окрему групу суспільних відносин у межах певного правового інституту (належне виконання цивільних обов'язків).

Християнські засади позитивного права становлять систему, яка містить такі універсальні засади: справедливість; верховенство права; рівність; законність; свобода; правосуддя; визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності найвищою соціальною цінністю; непорушність прав і свобод людини; презумпція невинуватості; непорушність права власності тощо.

Водночас цей перелік християнських засад позитивного права не є вичерпним.

Для найбільш повного забезпечення реалізації християнських засад позитивного права потрібна їх безпосередня формалізація в текстах нормативно-правових актів. Закріплення християнських засад позитивного права у правових приписах значно полегшує їх використання в процесі застосування права, даючи змогу уникнути неоднозначних трактувань закону.

Закріплення християнських засад позитивного права є гарантією їх дотримання нарівні зі законом. Законодавче закріплення цих традиційних морально-етичних категорій є показником культури й гуманізації всього права.

Аналізуючи вплив християнства на правові норми, О. Останін залежно від домінування ролі християнських цінностей виокремлює дві групи норм:

1) сформовані суто під впливом християнських догм (шлюбно-сімейні, кримінальні, трудові);

2) створені суто під загальним релігійним впливом (право громадян, призваних на військову службу, проходити альтернативну службу, якщо їхні погляди суперечать релігійним переконанням) [3, с. 136–137].

Розглядаючи значення релігійного впливу на правову систему України, Д. Вовк зауважує, що наша держава належить до християнських країн, з огляду на її історичний розвиток, який пов'язаний із впровадженням християнських етичних орієнтирів, зокрема в державно-правовій дійсності. Це дає змогу стверджувати про важливість для українського суспільства загальноєвропейських державно-правових цінностей: прав людини, верховенства права, поділу влади і здатності до утвердження цих цінностей як відправних засад вітчизняного права [4, с. 173].

Християнські засади, які містяться в релігійних нормах, на відміну від усіх інших соціальних норм, викладені в книгах Святого Письма. Справді, у книгах Біблії викладено такі вимоги і приписи, яким властиві ознаки юридичних норм, зокрема цивільно-правових, кримінально-правових і процесуальних. Окремі норми встановлюють відповідальність за злочин проти особи, приватної власності тощо, виконання яких забезпечується правовими засобами. Наприклад, встановлено жорстку санкцію покарання смертю для тих, хто *«вдарить батька чи матір свою»* (Вих. 21, 15, 17; Лев. 20:9). Таку ж кару встановлено за вбивство, ворожіння, статевий зв'язок із рідними тощо.

Християнські засади позитивного права не мають уніфікованого й системного характеру, а відображені в різних положеннях Старого й Нового Завіту. Наприклад, у книгах П'ятикнижжя Мойсея акцентовано на різних галузевих засадах і нормах права. У другій книзі Мойсея «Вихід» відображено засади й норми кримінального права, у книзі «Левіт» – цивільного права, а в книзі «Числа» – шлюбно-сімейного права.

У Посланні Петра до филип'ян наголошується, що *«усе, що лиш правдиве, що чесне, що справедливе, що чисте, що любе, що шанобливе, коли якась чеснота чи що-будь похвальне, – про те думайте! Чого ви навчилися, що прийняли, що почули та бачили в мені – те чиніте, і Бог миру буде з вами»* (Фил. 4:8; 4:9). Із цього положення вбачаємо необхідність використання й застосування міжнародних стандартів у всіх сферах права (права людини, верховенства права, судочинства тощо). Фактично усі основні засади права (свобода, відповідальність, справедливість) у своїй ціннісній основі є християнськими проблемами.

Правові погляди завжди пов'язані з моральними ідеалами. Справедливість є первинною вимогою професійної діяльності будь-якого юриста. Нагадаємо, що поняття «юстиція» означає «справедливість» [5, с. 578]. Відтак логічно діяльність юриста вважати втіленням справедливості. Саме тому в Євангелії від Матвія зазначено: *«Відійдіте від мене, ви, що чините беззаконня!»* (Мт. 7:23). Виконуючи роль охоронців закону, слідчі, прокурори, судді насамперед повинні бути прикладами й еталонами справедливого та неухильного його дотримання: *«Ти любиш справедливість і ненавидиш беззаконня»* (Пс. 45:8); *«Право й справедливість – основа твого трону, ласка й вірність ідуть перед тобою»* (Пс. 89:15); *«Благословенне бо дерево, що справедливістю служить»* (Муд. 14:7); *«І ділом справедливості мир буде, а плодом справедливості – спокій та безпека довічна»* (Іс. 32:17); *«Горе вам, книжники й фарисеї, лицеміри, що даєте десятину з м'яти, кропу*

і кмину, а занедбуєте, що найважливіше в законі: справедливість, милосердя і віру. І те слід робити, і того не слід лишати» (Мт. 23:23).

У Посланні Павла до галатів є вимога необхідності належного правового регулювання судової діяльності: *«Було б інакше, якби дано закон, який міг би оживляти – тоді справді від закону було б оправдання»* (Гал. 3:21). Слід зауважити, що упродовж останніх 20 років чимало уваги приділялося формуванню системи судочинства та увідповіднення її міжнародним стандартам.

У Старому і Новому Завіті зауважено на досудовому вирішенні спорів: *«Кожну велику справу вони принесуть до тебе, а кожну малу справу – розсудять самі»* (М1 18:22). У Біблії пропонується не доводити справу до суду, якщо можна вирішити всі спірні питання самостійно: *«Мирися з твоїм противником швидко, коли ти ще з ним у дорозі, щоб противник часом не віддав тебе судді, а суддя возному, щоб тебе не кинули в темницю»* (Мт. 5:25). Право на досудовий розгляд спорів конкретизовано і в законодавстві України.

Конституційний Суд України у рішенні в справі про досудове врегулювання спорів зазначив, що право на судовий захист не позбавляє суб'єктів правовідносин можливості досудового врегулювання спорів. Це може бути передбачено цивільно-правовим договором, коли суб'єкти правовідносин добровільно обирають засіб захисту їхніх прав. Досудове врегулювання спору можливе також за волевиявленням кожного з учасників правовідносин і за відсутності в договорі застереження щодо такого врегулювання спору. Отже, обрання певного засобу правового захисту, зокрема й досудового врегулювання спору, є правом, а не обов'язком особи, яка добровільно, з огляду на власні інтереси, його використовує [6].

У господарському процесі сторони застосовують заходи досудового врегулювання господарського спору за домовленістю між собою (ч. 1 ст. 5 ГПК України).

У ч. 1 ст. 5 КАС України передбачено право сторін повністю або частково врегулювати спір на основі взаємних поступок. Примирення сторін може стосуватися лише прав та обов'язків сторін і предмета адміністративного позову.

Навіть на стадії апеляційного провадження адміністративної справи позивач може відмовитися від адміністративного позову, а сторони можуть примиритися в будь-який час до закінчення апеляційного розгляду (ч. 1 ст. 194 КАС України).

У податкових правовідносинах процедура адміністративного оскарження вважається досудовим порядком вирішення спору (ч. 3 п. 56:18 ст. 56 Податкового кодексу України).

Центральними категоріями біблійної реальності є суд і судова діяльність. У Старому Завіті зазначено: *«Я знаю, що Господь бідному вчинить правосуддя, і заступиться за право вбогих»* (Пс. 139:13); *«За браком правосуддя не один гине»* (Пр. 13:23); *«Чинити правосуддя – праведному радість, а лиходіям жах»* (Пр. 21:15); *«У спірних справах будуть суддями. Судитимуть за моїм правом»* (Єз. 44:24).

Християнське розуміння суду кардинально відрізняється від світського суду. Для цього, як наголошує Д. Вовк, є дві основні причини: по-перше, суд як фінал людського життя, коли кожен одержить за справами своїми (*«Не судіте, щоб вас не судили; бо яким судом судите, таким і вас будуть судити, і якою мірою міряєте, такою і вам відміряють»*) (Мт. 7:1, 7:2); по-друге, уявлення про Бога як Суддю і про життєвий шлях як тяжбу, яка буде вирішена, зокрема на посмертному суді [7, с. 13].

У Біблії зазначено, що суд як Божа справа функціонує для врегулювання спорів у сфері дотримання моральних заповідей: *«Діла рук його – правда й правосуддя, всі заповіді його – непорушні»* (Пс. 111:7).

Незалежність та самостійність суду з погляду християнських норм – це основний принцип під час вирішення судової справи. Ці принципи закріплено на конституційному рівні – у ст. 126 Конституції України: *«незалежність і недоторканність суддів гарантуються Конституцією і законами України. Вплив на суддів у будь-який спосіб забороняється»*. У ч. 1 ст. 6 Закону України *«Про судоустрій та статус суддів»* зазначено, що суди здійснюють правосуддя самостійно. Здійснюючи правосуддя, суди є незалежними від будь-якого незаконного впливу. Суди здійснюють правосуддя на основі Конституції і законів України, забезпечуючи водночас верховенство права.

У часи Мойсея судів і чиновників зобов'язували сумлінно виконувати службові обов'язки, не вчиняти корупційних дій, дотримуватися принципу рівності, надаючи їм таку настанову: *«не викривлятимеш законів, не вважатимеш на особу й не братимеш дарунків, бо дарунки засліплюють очі мудрих і викривляють слова справедливих»* (Втор. 16:19). Зазначені положення відображено в Законі України *«Про судоустрій та статус суддів»*. Суддя згідно з ч. 1 ст. 54 зобов'язаний *«своєчасно, справедливо та безсторонньо розглядати і вирішувати судові справи відповідно до закону з дотриманням засад і правил судочинства; виявляти повагу до учасників процесу; виконувати вимоги та дотримуватися обмежень, встановлених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції»*.

Законність також належить до основних принципів судочинства, адже в Посланні Петра до римлян зазначено, що *«бо і до закону гріх*

був у світі, але гріх не рахується, коли нема закону» (Рим. 5:13). Законодавець передбачає, що суд під час вирішення справи бере до уваги принцип законності, згідно з яким: 1) вирішує справи відповідно до Конституції та законів України, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; 2) застосовує інші нормативно-правові акти, прийняті відповідним органом на підставі, у межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією та законами України (ч. 1 ст. 9 КАС України).

Сучасний принцип інстанційності судів, згідно з положеннями процесуального законодавства, передбачає можливість вирішити спір та переглянути його в апеляційному й касаційному порядку (ст. 20 КАС України, ст. 33 КПК України).

Необхідність перегляду або розгляду справи вищою інстанцією, забезпечення законності, обґрунтованості ухвалених рішень та відновлення справедливості виникає з біблійного положення: *«Коли тобі буде занадто важко розсудити справу між душогубством і душогубством, між позовом і позовом, між раною і раною – будь-які спірні справи в ваших містах... прийдеши до священників-левітів і до судді, який буде на ту пору, та й звернешся до них по пораду, а вони об'являть тобі судовий вирок»* (Втор. 17:8, 17:9).

Важливою християнською засадою судочинства визначено принцип рівності: *«коли судите, не зважайте на лице; вислухайте так малого, як і великого; нікого не страхайтеся»* (Втор. 1:17); *«не будеш потурати вбогому в його позові»* (Вих. 23: 3); *«не перегинай суду на бік вбогого свого в його позові»* (Вих. 23:6). Саме тому у ст. 9 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» визначено, що правосуддя в Україні здійснюється на засадах рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного й соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак. Цей принцип відображено в засадничих положеннях ЦПК України (ст. 5), КАС України (ст. 10) та КПК України (ст. 9).

До основних засад у контексті правосуддя належить також встановлення об'єктивної істини. Істина (правда) має надзвичайно ціннісний аспект і в правовому, і в християнському значенні. Ідея утвердження правди в судовому процесі пронизана у християнських текстах Старого і Нового Завітів.

Важлива роль у біблійних текстах належить обов'язку свідків надавати правдиві покази в судовому процесі: *«Не свідкуй неправдиво на свого ближнього»* (Вих. 20:16); *«Не будеш розносити неправдивих погослок. Не покладеши руки своєї з несправедливим, що бути свідком*

неправди» (Вих. 23:1); «Не будете неправдиво заперечувати, і не будете говорити неправдиво один на одного» (Лев. 19:11); «Не свідчи неправдиво проти твого ближнього» (Чис. 5:20); «Хто звістує правду – чинить справедливість; ложний свідок – ошуканство» (Пр. 12:17); «Лукавий свідок глузує з правосуддя, а уста грішників пожирають беззаконня» (Пр. 19:28); «Мої уста не говоритимуть неправди, брехні язик мій не промовить» (Йов. 27:4); «Правдивий свідок неправди не говорить; фальшивий свідок брехнями дихає» (Пр. 14: 5); «Твоїми заповідями я став розумний, тому й ненавиджу всяку неправдиву стежку» (Пс. 119:104); «Неправдомовний свідок не уникне кари; хто дихає брехнею, той загине» (Пр. 19:9).

Ці принципи законодавець зафіксував у нормах процесуальних законів. Свідок зобов'язаний дати правдиві показання про відомі йому обставини (ч. 2 ст. 50 ЦПК України та ч. 5 ст. 65 КАС України). Свідок зобов'язаний давати правдиві показання під час досудового розслідування та судового розгляду (п. 2 ч. 2 ст. 66 КПК України).

Зауважимо на присязі свідка говорити правду («Не клянись неправдиво» (Мт. 5:33); «Не свідкуй неправдиво» (Мр. 10:19); «Не говоріть неправди одне одному» (Кол. 3:9); «Не говоріть неправди проти правди» (Як. 3:14), «Ми говоримо неправду й не чинимо правди» (2 Ів. 1:6) і не спотворювати правду («Нехай відступить від неправди кожен» (2 Тим. 2:18)).

Ці християнські положення відображено у процесуальних кодексах України. У ч. 5 ст. 180 ЦПК України зазначено, що «головуючий під розписку попереджає свідка про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве показання і відмову від давання показань та приводить його до присяги: «Я, (ім'я по батьковій прізвище), присягаю говорити правду, нічого не приховуючи і не спотворюючи». Текст присяги підписується свідком». Аналогічне положення є у ч. 3 ст. 141 КАС України. У п. 2 ч. 2 ст. 66 КПК України визначено обов'язок свідка «давати правдиві показання під час досудового розслідування та судового розгляду». Крім того, в ч. 2 ст. 352 КПК України зазначено, що свідок складає присягу такого змісту «присягаю говорити суду правду і лише правду».

Крім того, наголошується на обов'язку суду встановити об'єктивну істину, зважаючи на покази свідків: «Судді ж нехай розберуть добре; і як виявиться, що свідок той – свідок неправдивий і що він свідчить неправдиво проти свого брата» (Втор. 19:18).

За завідомо неправдиві показання або за відмову від давання показань з непередбачених законом підстав свідок несе кримінальну відповідальність (ч. 8 ст. 65 КАС України).

У разі надання неправдивих свідчень свідком під час судового розгляду передбачено перегляд справ: *«Поверніться назад до суду, бо оці зробили на неї неправдиве свідчення»* (Дан. 13:49). Це положення відображено у ст. 245 КАС України та ст. 361 ЦПК України, а саме передбачено як підставу для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами встановлення вироком суду, що набув законної сили, завідомо неправдивих показань свідка, що призвело до ухвалення незаконного або необґрунтованого рішення.

У сучасний період не втратили актуальності закріплені в законах Мойсея питання оцінки доказів з огляду їх належності, допустимості, достовірності та достатності для вирішення конфліктів у судовому процесі. Наголошуються на необхідності множинності доказів для об'єктивного вирішення спору: *«Не має вартості один лише свідок проти кого-небудь на будь-який переступ, чи на будь-який злочин, чи будь-яку провину, що ними хтось ізгрішить: на слово двох свідків або на слово трьох свідків справа стане чинною»* (Втор. 19:15).

Встановлення істини (правди) – це принцип і мета будь-якої сучасної процесуальної галузі права. У судовому кримінальному процесі, як зазначає В. Нор, «досягнення мети доказування – істини – є необхідною умовою вирішення завдання кримінального судочинства, оскільки без правильного пізнання того, що відбувалося в дійсності, не можна розкрити злочин і викрити винних у його вчиненні та притягти їх до відповідальності» [8].

Кінцевим етапом судового розгляду справ є ухвалення законного й обґрунтованого рішення. Відповідно до ч. 3 ст. 213 ЦПК України обґрунтованим є рішення, ухвалене на основі повно і всебічно з'ясованих обставин, на які сторони посилаються як на підставу своїх вимог і заперечень, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні. Це виникає з «моделі» першого судового розгляду, який продемонстрував Бог в Едемі. Всевишній виніс свій вердикт Адаму та Єві лише після того, як вислухав «покази» обох [9, с. 200]. Крім того, у Євангелії від Івана зауважено на тому, що *«Чи дозволяє наш закон засуджувати чоловіка, не вислухавши його спершу та й не довідавшись, що він робить?»* (Ів. 7:51). Також зазначено: *«Розсудім разом, що є справедливе, і визнаймо між нами, що є добре»* (Йов. 34:4), а також *«Судді ж нехай розберуть добре»* (Втор. 19:18). Саме тому обов'язком судді є повно і всебічно з'ясувати обставини справи ще до винесення рішення у справі.

Право на судовий захист є конституційною гарантією прав і свобод людини та громадянина, а обов'язковість виконання судових рішень – складова права на справедливий захист. У Євангелії

зазначено, що «...об'являть тобі судовий вирок. Тоді зробиш згідно з вирокком, який об'являть». Із цього біблійного положення вбачаємо, що виконання рішення суду є однією із складових християнських засад сучасного позитивного права.

Висновки. Християнські засади позитивного права становлять систему, яка містить такі універсальні засади, як: справедливість; верховенство права; рівність; законність; свобода; правосуддя; визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності найвищою соціальною цінністю; непорушність прав і свобод людини; презумпція невинуватості тощо. Водночас наведений перелік християнських засад судочинства не є вичерпним.

За своїм змістом Біблія є джерелом християнських засад позитивного права. Порівняльний аналіз окремих положень Нового Завіту і норм Конституції України, норм вітчизняного кримінального, цивільного, сімейного, кримінально-процесуального і цивільно-процесуального права свідчить про те, що окремі тези Біблії в тій чи іншій формі відображено в чинному вітчизняному законодавстві. Перехід до правового суспільства та розбудову незалежної держави неможливо здійснити без тлумачення й застосування основних християнських засад позитивного права.

1. Пирог Г. В. Ціннісна природа релігії (аксіологічний аналіз християнства): автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. філос. наук: 09.00.11 / Г. В. Пирог; Ін-т філос. ім. Г. С. Сковороди НАН України. – К., 2005. – С. 18.

2. Гаранов Ю. С. Христианские ценности в современном отечественном кинематографе: философский анализ: дис. ... канд. филос. наук: 24.00.01 «Теория и история культуры» / Юрий Сергеевич Гаранов; Астрахан. гос. ун-т. – Астрахань, 2014. – 172 с.

3. Останин А. В. Роль христианства в государственно-правовом развитии Российской Федерации, или Крещение Руси 1000 лет спустя / А. В. Останин // Вестник Омского университета. – 2006. – № 2. – С. 135–137.

4. Вовк Д. О. Право і релігія: загальнотеоретичні проблеми співвідношення: монографія / Д. О. Вовк. – Х.: Право, 2009. – 224 с.

5. Карабан В. І. Англійсько-український юридичний словник: понад 75 тисяч слів та словосполучень юридичної підмови та близько 160 тисяч українських перекладних відповідників. – Вінниця: Нова кн., 2004. – 1088 с.

6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю «Торговий Дім «Кампус Коттон клуб» щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) від 9 липня 2002 р. № 15-рп/2002 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 28. – Ст. 93.

7. Вовк Д. О. Суд як феномен біблійної правової реальності: окремі аспекти розуміння / Д. О. Вовк // Юрист України. – 2012. – № 4 (21). – С. 12–18.

8. Нор В. Т. Истина у кримінальному судочинстві: ідея, догма права, реалізація / В. Т. Нор // Часопис Національного університету «Острозька академія». Сер. «Право». – 2010. – № 2. – С. 1–2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lj.oa.edu.ua/articles/2010/n2/10nvtldr.pdf>.

9. Сандуленко А. Библийские ценности судебной деятельности и их отображение в гражданском судопроизводстве Украины / А. Сандуленко // Юридичний вісник. – 2014. – № 1. – С. 198–203.

Пастернак В. Н. Християнские принципы судопроизводства и их отражение в процессуальных отраслях права

Рассмотрены теоретико-правовое обоснование ценностной природы принципов християнских принципов судопроизводства. Аргументировано утверждение, что християнская парадигма является не только фундаментом создания норм позитивного права, но и основанием их применения. Приведена классификация християнских принципов, которые закреплены в процессуальных кодексах Украины. Определено, что християнские основы позитивного права составляют систему, которая содержит такие универсальные принципы: справедливость; главенство права; равенство; законность; свобода; правосудие; признание человека, его жизни и здоровья, чести и достоинства высшей социальной ценностью; незыблемость прав и свобод человека; презумпция невиновности; незыблемость права собственности и т. д.

Ключевые слова: християнство, судопроизводство, процессуальная отрасль права, принципы права.

Pasternak V. M. Christian principles of legal proceedings and their reflection in the procedural branches of law

The article deals with the theoretical and legal substantiation of the valuable nature of the principles of the Christian bases of legal proceedings. It is proved that the Christian paradigm is not only the foundation of establishing norms of positive law but the basis of their application.

The classification of the Christian principles fixed in the procedural codes of Ukraine is given. The Christian principles of positive law is a system that contains the following universal principles: fairness; the rule of law; equality; legality; freedom; justice; recognition of human life and health, honor and dignity as the highest social value; inviolability of human rights and freedoms; presumption of innocence; inviolability of ownership, etc. The most complete implementation of the Christian principles of positive law requires their direct formalization in the texts of normative-legal acts. Consolidation of the Christian principles of positive law in legal instructions greatly facilitates their use in the process of applying law, allows avoiding ambiguous interpretation of the law.

The Bible is considered as the source of the Christian principles of positive law. The comparative analysis of the provisions of the New Testament and the norms of the Constitution, norms of the domestic criminal, civil, family, procedural

criminal and procedural civil law shows that some theses of the Bible are reflected in the current legislation of Ukraine.

However, the Christian principles of positive law do not have a unified and systematic nature; they are reflected in the various provisions of the Old and New Testament. For example, the books of the Pentateuch of Moses contain various principles and rules of law. The second book of Moses «Exodus» reflects the principles and norms of criminal law, the book «Levit» concerns civil law, and the book «Number» – family and marital law. Therefore, the transition to the legal society and the development of the state is impossible without interpretation and application of fundamental principles of positive law in the norms of positive law.

Key words: *Christianity, proceedings, procedural branches of law, principles of law.*

Стаття надійшла 14 травня 2015 р.

УДК [378.09 + 351.746.1](477)

Н. Я. Рудий

РЕФОРМУВАННЯ ВІДОМЧОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ У ПРАВООХОРОННІЙ СФЕРІ

Досліджено проблему реформування відомчої освіти Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС) і вибір оптимальної системи підготовки фахівців для підрозділів міліції (поліції). Проаналізовано положення Стратегії розвитку та Концепції реформування органів внутрішніх справ України. Вказано на об'єктивні причини незадовільного становища органів внутрішніх справ і шляхи їх подолання. Визначено позитивні вітчизняні та закордонні напрацювання у сфері підготовки правоохоронців і можливості їх використання в Україні.

Ключові слова: *міліція, поліція, реформа, Концепція, Стратегія, відомча освіта, національна безпека.*

Постановка проблеми. Реформування органів внутрішніх справ України та міліції зокрема – пріоритетне для розбудови Української держави з часу її відновлення – 24 серпня 1991 року. Але після кривавих подій лютого 2014 року реформа правоохоронної системи стала наріжним каменем розвитку Української держави, а отже – питанням національної безпеки. Відомча освіта МВС України є складовою правоохоронної системи і для належного функціонування